

TELEGRAFUL ROMÂN

Telegraful este de două ori pe săptămână: Duminică și Joi. — Prenumerarea se face în Sabinu la expeditorii foile, pe afară la c. r. poste cu bani și prin scrisori francate, adresate către expeditorii. Pretul prenumerării pentru Sabinu este pe anu 7 fl. v. a. iar pe o jumătate de anu 3 fl. 50. Pen-

Nr. 42.

ANUL XXII.

Sabinu în 30 Maiu (11 Iunie) 1874.

(tru celelalte părți ale Transilvaniei și pentru provinciile din Monarchia pe un an 8 fl. 10 cr. o jumătate de an 4 fl. v. a. Pentru prin. și țier. streine pe anu 12 1/2 anu 6 fl. Inserate se platesc pentru întâia ora cu 7 cr. sirulu, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. și pentru a treia repetiție cu 3 1/2 cr. v. a.

Juncțiunea linielor drumului de feru.

Dupa scrierile ce le avem din Bucuresci juncțiunile pe la Predelu (Brasiov) și Orsiov sunt deja votate de către camera României. Acesta faptă implinită s'ar părea ca face de prisos ori-ce dezbateri în presă asupra bunătății sau reușitei juncțiunilor din chestiune.

În presa noastră din patrie, s'au rădicat în timpul din urmă voci, cari răspundesc nedumeriri negative și loiale în publicu, nedumeriri, dicem, deduse din juncțiunea pe la Predealu. Acesta ne înduplecă a lua și noi în vre-o câte-va cuvinte notiția despre menționatele juncțiuni.

Înainte de toate trebuie să premitem, ca chestiunea juncțiunilor se tragea acum de mai mulți ani. Ea a fost obiectu de dezbateri vehemente în camera României în sesiunea din 1873. Dezbaterile se încheie atunci cu respingerea unei convenții între regimul unguresc și regimul românesc. Acum, după alte multe negocieri între Austro-Ungaria și între România, a ajuns chestiunea la o nouă convenție, la o nouă dezbateri de către corpurile legislative române, cu rezultatul, de care s'a făcut amintire mai sus.

Este multă probabilitate ca cele două juncțiuni vor trece prin corpurile legislative ale României, va să zică, afara de camera și prin senatu, voru capela sancțiunea domnă, cu atât mai verosimil, cu cât stăruie de carea eră țema, ca se va sfârși tota juncțiunea, s'a delatrat. Înțelegem aci paritatea tarifelor pretinse de către regimul unguresc. Regimul unguresc pretindea că tarifele drumurilor de feru atât de la Ploesci-Orsiov cât și de la Ploesci-Timisio sa fie egale cu cele corespunzătoare din Austro-Ungaria. Guvernul românesc a reflectat, ca liniile Ploesci-Timisio are de a învinge greutatea foarte mari, împreună cu spese foarte mari, acum la clădire și la mai departe la susținerea liniei. Prin urmare nu se poate învoi nici decum la o tarifă egală cum este cea a linielor austro-unguresci, clădire și susținere relativă cu mai puțină cheltuială. Reflexiunea aceasta se vede ca a aflat bună primire în Pest și regimul unguresc a retras pretensiunea sa în privința tarifelor.

De la Ungaria, la timpul său încă va aproba juncțiunea și așa, după cum stau lucrurile astăzi, rămâne numai punerea în lucrare.

Chestiunea ar fi acum, cum se vor schimba referințele comerciale prin legătură cea nouă? Este vre-o parte din cele ce se lega prin drumurile de feru cum-va amenințată?

Întrebările acestea nu le punem noi întâia dată. Ele s'au ventilat în presa noastră și prin ventilarea lor s'a adus și nedumerirea în publicu.

Liniile drumurilor de feru au misiunea înainte de toate să impoarte și expoarte, va să zică, să aducă în și să scoată din țara articuli de negoiu, articuli crudi și manufacturi. Purcedu de la principiul acestor drumuri de feru au înainte de toate misiunea de a suplini lipsa de trebuințe omenești în mesura mai mare și în timp mai scurt.

Exportul nostru din Transilvania spre orientu a fost de seculi modestu, în timpul din urmă neînsemnatu. Causa a fost puțină și nedezvoltată industria a țării noastre. Mai multu au contribuit până la deschiderea vapoarelor pe Dunare transportul la ore-care viața comer-

cială. De cându au început vapoarele a umbla pe Dunare transportul despre occidentu spre orientu a încetat mai de totu. Locurile cari aveau mai înainte o însemnată comercială au fost reduse la comerț cu totu localu. Ună excepțiune a făcutu în Transilvania Brasiovu, carele a exportat mai cu seama mărfe indigenă.

Importul s'a susținut și se susține atât cu produse crude, cât și cu manufacturi până în ziua de astăzi. Produsele crude vinu desu din orientu și trecu spre occidentu. Manufacturile vinu desu din occidentu în țara într-o cantitate neproportională față cu importul din orientu. Legatură cea nouă a drumurilor de feru aru cugeta cine-va ca va schimba referințele acestea și, cel puțin, transportul de produse crude și de manufacturi va fi mai viu prin țara noastră de cum a fost până acum.

Nu trebuie înse trecut cu vederea, ca facilitățile transportului prin mijlocul drumurilor de feru aduce cu sine cantități mai mari de manufacturi îndreptate spre orientu și destinate spre a suplini trebuințele locuitorilor orientului.

Nu trebuie trecut cu vederea, ca industria occidentală este atât de dezvoltată, încât e în stare a lăsa nu numai multu, dară și eficientu. Impregurările acestea ne facu să înțelegem, ca exportul propriu al țării va fi suprimat, și în locul lui rămâne numai transportul produselor industriale din occidentu. Importul din orientu, cădu du industria din țara, devine de prisos, și așa este naturalu că și elu să se marginalizeze numai la unu transport de produse crude spre a se întoarce pe același drum mai tardu ca manufacturi. Unu articolu rămâne de importu în adevăratu înțelesu alu comerțului, alu cerealelor, în timpul extraordinariu, cându adică în cauze elementare, țara noastră nu va produce de ajuns pentru consumul necesariu în launtrul țării.

Din acestea s'ar vedea, ca rezultatul noilor schimbări aru fi, ca transportul în sus și în jos, se va bucura de o frecvență mai mare, care însă ne lasă țara neatinșă, plus pierderea puterii industriei.

Acesta este în casu presupus ca din legatură cele nouă va esă linia, care traversă Transilvania de la unu capet la celaltu, învingătoria, obținendu ne-disputabilu transportul.

Considerându însă, ca pararelu cu linia noastră este linia Pest-Timisio — Orsiov — Bucuresci și așa mai departe, este întrebarea, ca vomu avea noi prin Transilvania și transportul? Linia această din urmă e mai scurtă cu 18 kilometri ca a noastră; este mai identică cu linia Dunării, drumul celu cunoscutu alu comerțului mare de la introducere vapoarelor încoci; sta în legatură cu liniile societății austriece de statu, carea are mare influență asupra comerțului; lângă toate acestea mai vine tariful cea urcată a liniei Ploesci — Timisio, și serpentină cea zadarnică și fără de scopu a drumului de feru orientu unguresc. O sumă de cauze, cari amenință cu sterilitate chiaru și transportul celu mai puteam spera prin Transilvania.

Recapitulându cele de până aci nu putem nega, ca nedumeririle noastre sunt și mai mari și mai multe și potu mai puțin temeinice de cum le-am vedu în alte părți. Aceste înse nu ne îndreptătesc încă a despera.

Problemă economiei nationale nu sta într-o aceea, că să strice pe altu

spre a se susține pe sine. Și așa și noi, avendu înainte noastră situațiunea cea nouă după cum este în faptă, nu prețindem, că să se împedecă cea-laltă arteră a comerțului, pentru că se avem noi transportul cu dauna altui.

S'au făcut erori atunci cându s'au disputat dieci de ani pentru unu drum de feru, ce avea să lege Orientul de occidentu prin țara noastră și se ocupe locul celu din tîm între drumurile comerțului spre orientu.

Dea în locu de dispute se lucră eramu domni situațiunii, juncțiunea se facea unde diceam noi; astăzi trebuie să ne acomodăm impregurărilor, după cum suntu.

Noi, avendu în vedere logica economică nationale, tocmai de la calamitatea de mai susu acceptăm o îndreptare a lucrului.

Este adevăratu ca însuși transportul nu ne face sporu mare, și dea cum-va s'ar întreprinde să nu fie alu nostru să suferim și mai tare. Țara carea va ascepta numai de la transportu fericirea ei e deja perdută. Liniile drumurilor de feru suntu spre greutatea bugetului dea nu voru avă să facă alte servitii.

Avem în țara unu simburu de industrie, ce e dreptu, rosu tare de rugina privilegiilor și separatismului. Dară avem bratie multe și sanatoase, cari dea voru începe a se conduce de inteligința cea naturală, ce exista în capetele locuitorilor țării; dea prin medlocirea acestor vomu curăți rugina și vomu dezvoltă pe base sanatoase rationale o industrie corespunzătoare timpului modernu, vomu paraliza loviturile, ce ne amenință și vomu nivelă diferențele între liniile ce astăzi paru favorite și nefavorite.

Ni se va obiecă, ca și dezvoltarea industriei în modulu aretat, este se imposibilă sau a unui viitoru departatu. Astor felu de obiecțiuni trebuie să li se răspunda cu aceea, ca altu medlocu de scăpare nu este, lumea nu sta pentru placerea noastră în locu, nici nu asceptă după noi.

Nu suntem noi în stare să o facem, vomu veni alții mai harnici decât noi, vomu dezvoltă industria, vomu imbută cetățile și pe noi ne voru împinge prin crepturile pământului și ne voru face palmasii lor.

De aceea noi o a n t a se parasim indiferentismul de până aci și în locu de a filosofa îndelungu, ca ce va fi și cum va fi să ne punem cu amendou mâinile pe lucru; greutatea voru fi de invinsu înse acelea se voru învinge.

Considerațiunile politice și cu deosebire cele strategice, cadu din combinațiunea noastră, și de aceea vomu atinge numai în trei cuvinte. Strategia din ziua de astăzi a trasu în periferia științei și drumurile de feru și așa ea se folosesc după dexteritatea conducătorilor strategici de favorile și nefavorile ce le ofera drumurile de feru. România nu se poate plange asupra strategiei drumurilor noastre. Configurațiunea drumurilor ei de feru e de așa încâtu se potu diriga în grabă la ori-ce punctu amenințatu trupe necesare spre resistință. Pasurile ce duc de la noi în România se potu numai cu mari greutate strabate, din cauza ca munții carpatilor cadu mai multe miliori spre siesurile Dunării; de alta parte Dunarea este închisă prin portile de feru și prin amicitia Serbiei. A perde dară timpulu cu astu-feliu de conjecturi este lucrulu celu mai de prisos.

„Pest. Coresp.“ ocupandu-se de chestiunea sasă cu multu interesu reproduce în numărulu dela 30 Maiu articolu publicatu în foia noastră: „Procedere prudentă și circumspectă“ și în introducerea ne descopere prin unu corespundinte alu seu din Sabinu următoarele despre politica corifeilor sasă:

„Celu mai mare sgomotu la facu popii nostri împreună cu birocrații cei încumnatii cu ei, căci numai acestia sumutia și agită (continuu), pe cându sasii (poporul) fiindu oameni comodi se lasă a fi conduși ca niște matahale în toate părțile și acestu sgomotu la facu pentru trebuința unei împărțiri mai corespunzătoare a municipiilor din Transilvania după cum pretinde și interesul unei administrații regulate și folositoare — ceea ce de altmintrenea a recunoscut publicu chiaru acesti popi împreună cu cunătății lor la anul 1864. (Dovădă suntu protocoalele stenografice și așa numita carte de documente din acea dietă provincială.)

Nu trece o zi, în care să nu audim unu tipetu de dorere în vre-o foia germană de la acesti eroi cari se luptă pentru niște stări învechite din evul de medlocu cari astăzi cându arondarea e ne-amanăveră nu se mai potu susține.

De o falsificare a faptelor istorice puțină le pasa acestor agitatori, avendu ei numai de scopu a seduce presa germană care nu e informată despre relațiunile Transilvaniei, și a caracteriza starea acestor „oameni de omenia“ de despera și vrednică de sprijinul moralu alu marelui vitie germane.

O foia din Viena, care altmintrenea este cunoscută cu relațiunile Ungariei, dară reu informată despre mișcările între popii sasă, infatisă de una-di înainte cetitorilor sei pre deputatii transilvăneni: Ladis. T i s z a, Ant. B e c z e și Ant. B o é r de sasii radicali; deci cum voru potu judecă despre starea noastră foile din imperiulu celu mare germanu, dea ele primescu și publica în buna credință de la pastorii nostri și de la adeptii lor lamentațiunea despre sugrumarea fratilor lor germani, care fiindu plina de minciuni și alterată prin unu jesuitism rafinat plesnesc adevărulu preste ochi.

O propagandă mai nedreptă mai nedemă și mai plină de minciuni decât propagandă din chestiune nu s'a făcutu nici odată.

Corifeii sasilor și dau multă silință pentru a arăta ca nu e practica crearea de corpur mari municipale, dară se ferescu cu intențiune a face cunoscută prin foile germane impregurarea, ca districtele Brasiovului și Bistriței, pe cari sasii voiescu ale susținere într-unu municipiu întregu, stau într-o departare de 53 miliori de către olaltă și afara de aceea suntu despartite prin alte multe municipii.

Bine știu densii (adea sasii) ca întâiulu postulat alu unei jurisdicțiuni este cerculu de activitate transpusu ei de la statu și dreptulu independinței spre trebuințe jurisdicționale și așa știu densii bine, ca nu a universitate a națiunii sasă, care cu tota averea sa nu contribuie nici cu 1/2 banu pentru scopurile jurisdicțiunilor, ci totu cerculu singuratecu din fundulu regiunii are acestu cercu de activitate transpusu lui de către statu, prin urmare și exerciza dreptulu seu jurisdicționalu, de aru fi câtu de micu, cum e d. e. scaunulu Nocrichului cu 11 comune, în asemenea mesura că colosalulu comitat alu Biharei. Nu universitatea sasă, ci fia-care cercu deosebitu tramite pentru sine deputati la dieta și așa dară aru fi o anomalie, ce după lege n'a cus-

talui nici cându, ba chiaru o nedreptate politica, cându într'unu statuu regulatu s'aru concede, că pre cându celelalte municipii din țiera s'ar exercieze dreptulu numai pentru sine, municipiile sasesci sa-si exercieze dreptulu acest'a de o parte pentru sine deosebitu, de alta parte in Universitatea natiunii sasesci, într'o corporatiune ce nu pôte sa fia politica, pentru ca — dupa cum amu observatu — ea n'are nici unu cercu de activitate transpusu ei relativu la administratiunea publica, ba ea l'aru si respinge neconditionatu dela sine, deca i s'aru concede sa pörte o parte din darea domesticele pentru cercurile sengeratece ce pretinde ale reprezentä.

Asupr'a acestui punctu prudentii si circumspectii domni observu o tacere bine calculata, pentru ca in momentul in care pres'a Germaniei va fi bine informata despre acest'a, indata se va convinge, ca iesuitii nostri sasesci nu trebuie asemenati cu oile, pentru a căroru existinta trebuie sa fimu ingrigiti, ci din contra cu lupulu care se neajasesc ca i se turbura ap'a.

Sasii in numerulu totalu nu togm'a 180,000 suflete exercieze unu dreptu juridictionalu in 9 comunitati scaunali 2 districtuali si 7 cetatienesci, prin urmare in 18 corporatiuni reprezentative politice. O mesura acest'a de dreptu reprezentativu politicu, de care nu se mai bucura nici o nationalitate de pre teritoriulu coronei s-tului Stefanu si totusi (sasii) striga in gura mare ca li se vatemala drepturile, fiindu ca nu li se pôte concede sa-si mai exercieze dreptulu loru a două ora in o corporatiune nepolitica fără de a vatemala förte tare egal'a indreptatire a celoru-alte nationalitati.

Totusi vulpile viclene, nemultiamindu se cu strigatele lor si cu seducerea presei germane, se incerca sa prindia in cursa si pre romanii din fundulu regiu. Pre cându (vulpile viclene) scriu in foile straine ca majoritatea precumpanitória a poporatiunii din fundulu regiu si inteligenti'a ei — romanii — suntu porcari, furi de vite, comonisti insetati de avereä sasiloru si telhari, si pre de alta parte in organele din patria denuncioäza pre romanii, ca voru dä cheile la Roman'a deca prin o impartire noua se va matorä ruin'a cea vechia: pre atunci cochetäza cu romanii cei denunciatu oferindu-le aliantia ofensiva, a cărei spese sa se oblige ale platä cei ce li voru primi aliantia.

Ceea ce in afara a avutu efectu in intru nu va succede, căci aici suntu bine cunoscuti domni pappenheimi pre l'anga töte asigurările lor. Cu ce indignatiune

au respinsu romanii aliantia oferita lor cu o credintia mai rea decatu credintia greca (fides graeca) adeca cu credintia sasésca (fides saxonica), despre acest'a ne pôte convinge articolulu de fondu „Procedere prudenta si circumspecta“ publicatu in „Tel. Rom.“, unu diariu romanu ce apare togm'a la vatr'a unde se faurescu intrigele ultrasasesci.

Dupa acest'a urmédia articolulu mentionatu reproduu din föi'a nöstra, care credemu ca e inca in via'a memoria a cetitorilor nostri. —

Procedere prudenta si circumspecta.

Sasii multu trambitati de pionerii culturai in orientu, ei o manutia de ömeni, au devenitu cei mai aprigi contrari ai regimulu actuale, din cauza ca acest'a au cutediatu a inchide universitatea sasésca, carea voiä sa discute proiecte de legi in a două instantia paralela cu parlamentulu centralu a căroru discussiune nu compete universitatii pretinse sasesci. — Ei, sasii, prevediendu, ca regimulu actuale voiesce a-i bagä in egale cadru cu cei-lalti cetatieni ai statului de alte nationalitati, si a nu mai suferi positiunea loru exceptiönela, privilegiata, desvöta o activitate extraordinaria si se plangu si vaieta p'ana prin America, ca regimulu actualu le-a calcatu dreptulu loru istoricu si are de cugetu a le confiscä avereä nationala, si a impartä fundulu regiu neatacaveru într'unu modu mai corespunditoru si folositoru poporatiunii din „ti'er'a sasésca“. — Acésta cutezantia a regimulu actuale o predica sasii in lumea intréga dreptu de calcarea privilegiilor lor, si ceru punerea ministeriului de interne in stare de acusa.

Amerintia, ca deputatii lor voru depune mandatulu, deca se va incumetä ministeriulu, respective parlamentulu centralu, a luä numai o comuna din fundulu regiu si o aru impartä la altu municipiu.

S'a vediatu apriatu, ca ei prin representationile si protestele lor se tienu strictu de A n d r e i a n o l u celu abolitu, ca ei voru sa fia „u n u s p o p u l u s“ dela O r e s t i a p'ana la B a r a o l t u, si din acestu punctu de vedere nu voru, că sa se anecesze Orestia la comitatulu Unedörei.

Numai asiä se pôte esplicä energieä loru intrepunere pentru sustinerea teritoriilor romanesci. — Ei, sasii, sa apere intregitatea teritoriilor locuite de romani?! — Seiu ei de ce o facu acésta, nu pentru noi, ci pentru ei! — Sasii dau sa pricépa regimulu, ca noi suntemu revo-

lutiunari, si voimu sa facemu o Daco-Romania in aievea, deca nu le va lasä regimulu privilegiiile lor cele vechi.

„S. D. Tageblatt“ din Sabiiu in fapta amenintia regimulu cu romanii, numai si numai că sa sparia pre regimu, că acest'a cutremuratu de amenintările sasesci, sa le garanteze influintia de p'ana acum in fundulu regiu, că ei sa pöta, că contraservitiu tiene pre romani in fröu si sa-i predominaze in fundulu regiu.

Totu „S. D. Tageblatt“ din Sabiiu bucina, ca deca cum va totusi nu li se voru sfeti dorintiele lor, ei se voru infrati cu romanii, si voru aflä ei si cu acesti'a unu feliu de „m o d u s v i v e n d i“ si apoi vai de unguri!

Eata virtute patriotica!

Acésta apropiere a sasiloru de romanii este o adeverata faciarnicia, si totu odata o nequalificabile denunciatiune cu purulu interesu de a inaintä numai scopurile egoistice si specifice sasesci spre cea mai mare paguba a nöstra.

De aceea noi respingemu inbierea cu atare infratire faciarnica, si sperämu ca regimulu petrunsu de inaintarea intereselor tuturor locuitorilor statului nu va mai suferi vechiile privilegii sasesci, care numai corespundu spiritului tempului presente. Regimulu si diet'a se va fi convinsu ca privilegiile trebuie sa fia odata delaturate, că sa numai impedece acelea inaintarea si bunastarea poporatiunii celei-lalte din fundulu regiu, sciundu ca cea mai buna garantia pentru prosperarea statului este multiamirea tuturor locuitorilor.

Transpunerea fondurilor scolari, comune dieceselor rom. gr. or. din Aradu si Caransebesiu, la Epitropia din Aradu.

Amu amintitu la rendulu nostru, cumca in cele două, resp. trei dile dintäiu ale lunei lui Maio, completändu-se realminte operatiunea de impartirea fondurilor scolari p'ana aci in comuna cu ierarhia serbésca, sub conducerea guvernului magiaru administrate, — partea romäna s'a transportatu la Aradu unde in diu'a de 4 Maio s'a depusu in mänil Epitropiei provisorie romäne, administratiörie, resemnändu-se banii si obligatiunile si actele — formalminte si specialminte, iéra — o lada mare cu contractele despre 10 procentualitateä comunelor, si cu unele altele documente, resemnändu-se numai in totalu, p'ana la alegerea unui contabilu si a notariului speciale, cari sa primésca

acea gramada de valori si acte, bucata de bucata.

Presentändu-ni-se acum unu documentu oficialu, adeca consemnarea speciale a valorilor si adeverint'a despre primirea acelor'a din partea Epitropiei, — ne tienu de detoritia a estrage din acestu documentu autenticu datele si cifrele speciale positive si ale comunicä in colönele föiei nöstre spre deplna informare a onoratului publicu.

I. In numerariu s'au predatu si respective s'au primitu:

1. Fondulu pentru edificiu preparandialu din Aradu, cu 5464 fl. 26 cr. v. p.

2. Restulu casei dela Dec. 1872 si cu interesele p'ana la 1 Maiu a. c. cu 902 fl. 36 cr.

3. Restulu casei dupa manipulariunea delegatiönela dela 13 Dec. 1872 p'ana la 1 Maiu 1874, 1458 fl. 41 cr.

4. Partea dintr'o obligatiune cameralu vechia, neschimbabile si deci resemnata pärtii serbesci — 12 fl.

Impreuna in bani gal'a: 7,837 fl. 3 cr. v. a. —

II. In obligatiuni de statu, cu 5%: 14 bocati de câte 1000 fl. si 8 de câte 100 fl.

Impreuna in valöre nominale de — 14,800 fl.

III. In obligatiuni private, ipotecari, cu 6%:

93 bucäti, cu actele de intabulatiune, in suma dela 105 fl. v. a p'ana la 5000 fl. in totalu valöre reale de — 54,146 fl. v.

(NB! Obligatiunile dubie, séu cari se afla in procesu, dupa invoiäta s'au increditiato pärtiei serbe pentru incasare pre l'anga continu'a controla a nöstra, avendu la fa-care incasare a urmä impartirea in două a sumelor incasate.)

IV. In obligatiuni de restanti'a 10 procentuale, capitalisate:

27 bucäti, dela 27 comune, in suma totala de 3461 fl. 10 cr. v. a.

In sum'a sumelor deci s'a predatu, respectivminte primitu — in numerariu, obligatiuni de statu, obligatiuni private ipotecari si obligatiuni comunali: 80,286 fl. 13 cr. v. a.

Despre sumele ce stau in procesu si despre valörea ce representa contractele asupr'a actei 10 procentuali, precum despre restantiile de multi ani nesolvite dupa aceste contracte, se va face aretare speciale dupa specialeä predare a acelorä. — „Alb'n'a.“

FOISIÖRA.

Serbatorile domnesci.

(Studiu din anticitatiile bisericesci.)

(Urmare.)

Ca Dominec'a stalpäriloru s'a numitu in biserica primitiva si Dominec'a lui Lazaru, si are basea in Evangeliulu lui Ioanu 12. 1—18 — a dilei, carea tractäza despre ungerea Domnului cu miru, de Mari'a, in cas'a lui Lazaru, si apoi despre intrarea in Ierusalimu. — In biserica apusäna abiä in seclulu VIII Beda Venerabilis († 735.) a tienu cuventu la Dum. stalpar, fără că sa fia ansa la o serbare bisericesca. Alte solenitati séu ceremoniale, cari distingu acésta di, suntu säntirea olivoloru si processiunea cu ele.

Aceasi este a se dice si despre cele trei dile urmatöre ale septamanei mari, cari numai in urmarea tempului au capelatu caracterulu loru specialu bisericescu, pre cându in anticitatea crestina fără öre-care distingere speciale se petreceau in postu si rugaciune. — Cu atätu mai vertosu se inaltia inca in anticitatea adena cele trei urmatöre prin serbarea lor.

b) J o i ' a m a r e. — Acésta diu, se numia in anticitatea crestina simplu asiä: sänt'a di a cincea din septamän'a mare *η μεγάλη πεντη, η αγία πεντάς.*

In biserica apusäna se numesce: Joi'a verde, — dies viridius, numire din evulu de midilöcu, ci cultulu ei este pusu pre Joi'a IX dupa Pasci. — Alte nume precum: diu'a cinei Domnului, diu'a natale a eucharistiei, diu'a pänei, diu'a natale a pacharului, diu'a misterieloru, séu a spalärei piciöreloru (dies pedilavii et captilavii, dupa Ioanu 13. 9.) suntu dupa diferitele lucräri ce s'au seversitu intru aceea.

c) Ci mai multu că ori-care alta di in anu a fostu serbata V i n e r e a m a r e, că diu'a crucei (*ήμερα του σταυροῦ*, dies crucis, dies dominicae passionis) intru amintirea de patim'a si mörtea mantuitoriului, inca din tempurile primitive. Dupa o datina vechia o numeau comunitätile crestine din judovi, impreunandu-o intru un'a cu Sambat'a: *Παρασκευή*, si in asemenare cu pasch'a invierei (*πασχα αναστασιμον* i diceau *πασχα σταυροδισμού*). — Incätu pentru postu, acéla se observä cu rigöre dela 3 öre ale dilei premergatöre p'ana la cäntatulu cocosiului spre diu'a invierei (dupa polintia).

In unele comunitati orientali, că in Antiochia, erä datina a conveni, nu in biserica, ci afara de cetate, in ciati-rimu. „Si pentru ce?“ intréba stulu Christostomu intru o cuventare a sea pentru acésta Vinere, la Antiochia, dupa ce putienu mai inainte a vorbitu si esprimitu admirarea sea preste acestu usu atätu de

frapantu. Elu 'lu afla inse chiaru in serbarea dilei. „Celu rastignitu, dice elu“, a fostu rastignitu afara de cetate. Prin aceea ne conduce si pre noi afara de cetate. Cäci lui că pastoriului i urmäza oile, si unde este regele, acolo suntu si sudittii. Si pentru ce ne adunämu togmei aici, si nu inaintea altei porti a cetatei, unde jacu si remasitie de ale crestiniiloru adormiti? Pentru ca aci jacu cei mai multi. Deörece Iisusu intru acésta diu'a a descinsu la cei morti: asiä togmai pentru aceea ne adunämu si noi aici, si chiaru loculu pentru aceea se numesce „locu de odiehna“ (quietorium), că se invetiämu, ca mortii ce jacu aci nu suntu morti ci dormu (Hom. *εἰς τὸ ὄνομα τῶν κοιμητηρίων καὶ εἰς τὸν σταυρὸν τῶν Σωτῆρος ἡμῶν*).

d) S a m b a t ' a m a r e si nöptea a pasciloru. — Pre l'anga Vinere, ba inca si mai multu că acésta a fostu serbata in biserica anticiteäti crestine, Sambat'a inainte de pasci „Sambat'a mare“ (*τὸ μέγα σάββατον*, sabbatum magnum), că celu mai rigorosu tempu de postu. Se pretindea dela fa-care atunci (că si adi) care aru potea, că sa postésca ambe dilele; inse, care nu aru potea suportä, se postésca celu putienu töta Sambat'a adeca de Vineri sér'a la 6 öre p'ana in cäntatulu cocosiului in nöptea pasciloru. Cäci acésta aru fi intru adeveru tempulu, despre care dice Christosu. Dupa ce se va luä dela densii mi-

rele voru postü. (Mat. 9. 15). Partea inainte de amedi a dilei a fostu destinata pre l'anga meditatiunile domestice si preparatiunei spre botezu a catehumeniloru, si cultului solemn. Alternativu printre rugaciuni se ceteau si cantau din psalmi si propheti, apoi urmä botezulu, si cetirea din evangeliu, cu predic'a imediata. Apoi erä cantäri si cetiri alternative, p'ana cându cäntatulu cocosiului celu multu asceptatu sunä la miediala noptiei, si jalea postului se schimba in saltarea pascale.

Pentru credinciosi erä prescriu strictu a veghiä intru acea nöpte, si Lactantiu († 230.) aduce despre aceea unu motivu duplu. Mai întâiu ca acésta este nöptea in carea Christosu, dupa mörte, s'a intorsu in vietia; pre l'anga aceea, inca si a venirii sele celei prea marite (Iust. VII. 19).

Mai chiaru afirma acésta Ieronimu (Math. 25. 6.) dicendu: Este o traditiune a Iudeiloru, ca Messia va veni la miedialu noptiei, intöcmäi că pre tempulu esirei din Egiptu, si de aci, — dupa parerea lui — s'a pastratu că predania apostolica ca la priveghierea pasciloru, poporulu sa nu se departa din biserica inainte de miedialu noptiei intru semnu asceptärei sele la judecata. —

Se intielege de sine, ca deörece priveghierile erau a se tiene nöptea trebuiau bisericele provedute cu luminäri. Ci atätu nu a fostu destulu, căci in cetätile cele mari crestine, că Constantinopolulu, erä

Gasimu in „le Mésager d'Orient“ dela 29 Maiu, următoarele năvele foarte interesante, asupr'a unor mîsări ce se facu in imperiulu austro-magiaru:

Unu jurnal din Pest'a, „Reform'a“ a facutu o mare descoperire. Dăca aru trebui sa credemu spuselu lui, se urzesc in Croati'a o conspiratiune care aru avé de scopu: pre de o parte, sa opereze unirea Dalmatiei, care face astadi parte din Cislaitani'a, cu Croati'a si Slavoni'a; pre de alta parte, sa separe Croati'a, Slavoni'a si Dalmatia de Ungari'a.

„Diurnalulu „Reform'a“ intra, in privinta acestui subiect, in detalii care ni se paru foarte curioase. Este vorb'a de crearea unui statu slavon de sud, imprejurulu carui se voru grupă, seu in care s'aru contopi slavii din Bosn'a si alte provincii turcesci. Si capulu, sufletulu acestei conspiratiuni aru fi episcopulu Monsegnorele Strössmeier, spriginitu de dlu Mazuranici.

„De aci dara se pôte vedé ca pretinsii conspiratori nu glumescu, si ca jurnalulu „Reform'a“ si asuma vis-a-vis de densii o grava raspundere care remăne pre deplinu asupr'a-i.“

Totu in acestu jurnal cetimu mai la vale:

„Negotatiunile asupr'a unirei căilor ferate ale Ungariei cu acelea ale Romaniei suntu inca departe, se pare de a se terminé. Guvernulu princiaru refusa de a acordă pentru liniile Orsiov'a si Tömös tarifele identice ce solicita Ungari'a. Acesta cerere este basata pre consideratiunea ca lini'a Brasiova aru remăne neproductiva dăca s'aru favorisă acea dela Orsiov'a.“ (Cele din urma nu se adeverescu. R.)

„Neue freie Presse“ din Vien'a, face următoarele reflexiuni in privinta consecintieloru visitiei principelui Serbiei la Constantinopole:

„Este tempu că, luându in consideratiune statele sele vasale (?) Pôrta sa intre pre o cale nouă mai favorabila cerintieloru mutuale ale celorlalte țieri. Nici Serbi'a, nici Roman'i'a nici Egiptulu nu potu sa remăna in situatiunea in care se gaseau acum 25 de ani. Modificările comandate într'unu modu imperiosu de forță lucruriloru si a circumstantieloru, atingendu conditiunile existentielle lor, trebuie neapăratu sa atraga in urm'a lor o schimbare in situatiunea lor vis-a-vis de curtea suzerana. Turci'a trebuie sa contribuie la dezvoltarea lor graduală, bine întielesu in limitele convenabile, si sa evite de a nemulțami aceste state prin o resistentia fără nici unu sens, si care

ingrigitu din partea statului, că stradele si locurile publice in noptea pasciloru se fia iluminate in modulu celu mai pomposu. Si că in biserica cu atât'a sa sa faca mai intuitiva invingerea cea glorioasă a lui Christosu, că lumin'a lumii asupr'a întinerescului nopției mormentali, până la ôr'a mediu-nopțiale ardea o lumina foarte debile, că la cea dintăia cîntare a cocosiului se aprinda mii de luminări, pregatindu astfel o lucore de radiale luminei celei mai inflacarate. — Serbarea invingerei in priveghierea pasciloru se reducea nu numai asupr'a biruintei mortiei, prin principelu vietiei, ci si asupr'a pogoririi in ladu.

Dela Epiphanius (+ 403.) s'a generalisatu ide'a si convingerea ca aceea s'a intemplat in noptea pasciloru, si elu singuru descrie cu claritate intru o omilia cum a ruptu Dlu portile ladului, a supusu pre principelu celui si slugile lui, l'a legatu in catene, si petrecutu de nenumeratele cete de angeli si arhangeli, a scosu pre mortii drepti, adormiti înainte de incarnarea sea.

Cu privire la botezare, carea totu-dăun'a eră parte esentială a servitiului de sêr'a, fia observatiunea finală, ca si in tempulu urmatoriu, cându s'a introdusu botezarea copiloru, inca se acceptau septamăni întregi si luni, spre a boteză pre copii la „môrtea lui Christosu“.

(Va urmă)

nu aru proveni in cele mai multe casuri decâtu din nisce calcule false ale amorului propriu. Lectiunile trecutului sa serva pre viitoru de calausa turciloru. Intru ceea ce privesc principalele Serbiei si Romaniei, Pôrta a cedatu in totu-dé un'a unei presiuni inflointe din afara. Ea a perdutu prin acêst'a influinta morala ce i-aru fi datu aceste concessiuni facute într'unu modu spontan, căci numai este nici unu merit indata ce cine-va face ce-va ce este obligatu sa-lu faca.

Pôte ca visit'a principelui Milanu la Constantinopole va avé de consecinta inau-gurarea in tôte aceste cestiuni a unei căli, singur'a care aru fi astadi de natura sa satisfaca tôte interesele si sa asigure liniscea si pacea interioră a Turciei.“

Armat'a germana.

Sub acestu titlu gasimu in jurnalulu „l'Ordre“ dela 23 Maiu urmatoriulu articlu:

„Pre cându adunarea franceza, suverana si constituantă, uséza fortiele sele si pre acelea ale țierei in a discută in profitulu intereselor sterle ale partiteloru, doctrinile unei oligarchii distruse dela 1789, ne pare folositoru că lectorii nostri sa cunôscă efectele practice ale deliberatiuniloru parlamentului germanu.

„Si aduca aminte lectorii, de conflictulu escatu intre guvern si Reichstag in privinta primului articulu alu legii militare. Eata efectele generale ale acestei legi; le estragemu din diariulu „la Chronique de l'Etranger“, publicata de Buletinulu reuniunii ofitieriloru.

„Cadrele armatei germane voru fi sporite cu unu sublocotenentu de fia-care companie, escadronu si baterie, ceea ce va radică numerulu ofitieriloru acestei armate la 16,000.

„Se voru creă 148 alu patrulă batăliune, care in casu de resbelu, voru fi chiamate in servitiulu activu, si 128 batăliune de garnisonu, adăgate la cele 148 esistinte in momentul de fatia.

„Chiaru astadi, efectivulu armatei germane este de 135,000 ômeni superiuru aceluia din 1870, si Germani'a pôte sa mobiliseze indata 711,370 ômeni, cu 232,170 cai si 2,082 tunuri. Cându nou'a lege militara va produce consecintiele sele armat'a disponibila va ajunge la cifra de 1 milionu 262,810 ômeni. Acestea suntu fortiele vîngatoriului din 1871; enumerandu-le cine-va, a dice, ca elu caută a si luă revansi'a infrangeriloru sele.

„Elu nu se culca pre victoriile sele, elu si perfectionedă armat'a; si completeză fortificatiunile; elu întreprinde construirea drumurilor sele de feru din punctulu de vedere ofensivu si defensivu pre frontariile sele; si si invetia trupele sa se servéscă cu ele.

„Dela incheierea păcei si până acum, Germani'a a inarmatu într'unu modu completu patru corpi de armat'a cu puci Mauser. Ea face comande considerabile infrastructurate. Fabric'a austriaca din Steyer ii dă 9,000 puci pre septamăna. Angli'a trebuie sa-i dea 2,000,000 de puci mai nainte de finele anului curentu; si pre la aceia-si epoca, Prusi'a va posedă 2,000,000 de puci modelu Mauser.

„Pentru artileri'a sea, Germani'a a adoptatu două chipuri noué. Renuntiandu la tunulu de otielu topitu foarte scumpu si de o fabricare imperfectă, ea lu inlocuiesce printr'unu tunu de otielu montatu dela cul'ta până la urechi si acoperitu in acêsta parte cu fonta. Aceste piese suntu de două calibruri: unulu de 7-85 centimetre, pentru bateriele montate; celelaltu de 8-08 centimetre, pentru bateriele pre josu.

„Nu potemu sa vorbimu in acêsta rapede revista nici de chesónele de avant-train, nici de chesónele de reserva asiediate intre piesele de lemn ale lateselor, nici de modificatiunile aduse diametrului rôtelor; vomu semnală inse o amelioratiune introdusa in proiectile. Ele se compunu din doi parati concentrici, suprapusi, ceea ce adange multu la sfaramaturile produse. In fine se pare ca ei voru sa renencie la cama'i'a de plumbu pentru fortierea obusului. Ea va fi ramplasata prin două inele de arama pilita,

de 5 milimetre, marginite si comprimate in nisce sapaturi speciale pre proiecte. Acêst'a este o cestiune nu numai de economie, ci si de vitesa initială.

„S'a determinatu efectivulu si compositione parcului de asedin, divisatu in două părți de câte 40 piese fia-care: un'a intre Posen, Spandan si Magdeburg; cealalta intre Strasburg si Coblenz.

„Lucrările de fortificatiune suntu întreprinse cu cea mai mare activitate.

„Dăca Germani'a a declassatu Phalsburg si Schelstadt, apoi ea a transformatu Neuf-Brisach si Thionville. Ea marcesce Coloni'a si Maientia. Radica trei forturi noi la Wesel. Pre marea Nordului, aparările porturiloru Wilhelmschaffen si Cusshaffen se l'credia cu repediciune. Se facu planurile lucrăriloru de apărare alu portului dela Kiel.

„In Alsas Loren'a, s'a executatu, in 1873, pentru 4 milioane si jumetate de thaleri drumu de feru; anulul acêst'a se va execută p ntru 6 milioane si jumetate de thaleri. Germani'a voiesce sa aiba o nouă linie de concentrare si unu nou debusieu pre frontari'a franceza.

„In fine, in aceasi ordine de idei, ea organizeză, cu cea mai mare activitate servitiulu drumuriloru de feru in tempu de resbelu.

„Acestea nu suntu fantasmagorii dupa nenorocita expresiune a dlui Thiers, ci realități cari ti sara in ochi.

„Cu nou'a lege militara Germani'a va pôte mobilisă 1,262,810 ômeni, avendu o instructiune militara completa unu sistemu de recrutare asigurat, o escelenta armatura in cuantitate bine calculata numerulu caliloru necesari, linii rapide de concentrare si de dezvoltare, serviciulu acestoru asigurat liniu cătu se pôte mai bine pentru necesitățile armatei.

„Iera Franci'a, care trebuie sa-si aduca aminte de erorile comise de adunările ei din 1866 până la 1870, Franci'a care trebuie, dăca nu sa-si repare ultimele sele nenorociri, celu putienu sa ia mesuri că sa pôte sa-si reia rangulu seu in concertulu européanu, Franci'a! ce face ea!

„Vai! eata câte-va cifre imprumutate dela o conferintia din Berlinu, din lun'a lui Martie trecutu, de către capitănul G Zycki, din statulu majoru generalu; conferintia ala cărei spiritu si scopu eră mai multu de a esageră decâtu de a diminua medilócele nostre militare.

„Dupa spuselu acestui ofitieru, efectivulu nostru totalu este de 600,000 soldati ai armatei active, 150,000 soldati vechi, facendu parte din armat'a teritorială, 231,000 soldati tineri la instructiune prin depouri, 1,000,000 de ômeni ai armatei teritoriale neavendu nici o instructiune militara.

„Ca noi n'avemu decâtu 88,900 cai disponibili, si pentru a ne pune pre picioru de resbelu ne aru trebui 127,000 cai multi; amu fi nevoiti sa ceremu la tergurile straine cea mai mare parte din cai nostri de calarie.

„Ca noi n'amu avea de cătu aprópe 2 milioane de puci chassapots, si numai 2000 tunuri de calibrulu 7 de bronz; fiindu-ca nu ne amu ocupatu sa gasimu unu modelu mai bunu. Acestu numeru aru fi de ajunsu pentru bateriele nostre pre josu, iera bateriele nostre montale voru fi ierasi private de tunuri de calibrul 4. Cătu despre serviciulu echipagelor nostre, acela ofitieru dice, ca continuămu a nu ne ocupă de cătu forte putienu de ele si resursele nostre in privinta artileriei de cetăti si de asedii aru fi din cele mai restrense.

„Intru ceea ce privesc fortificatiunile nostre, fie pre frontari, fie in intru, ofitierulu prusianu nici nu le mentionéza macaru. Totu astfelu face si in privinta constructiunei seu studiului drumuriloru nostre de feru din punctulu de vedere alu aparării nationale, precum si despre organizarea serviciului acestoru drumuri de feru pentru necesitățile resbelului.

„Cu tôte acestea bugetulu armatei prusiane este de unu milionu pre anu mai inferioru de cătu acêl'a alu armatei franceze.

„Scopulu nostru, astadi nu este că

sa abordămu esaminarea dezvoltării puterei nostre militare dupa legile votate; sa indicămu reformele de care aceste legi suntu susceptibile; sa calculămu creditele indispensabile la trebuintele nostre de resbelu; ci numai puru si simplu sa stabilimu ca unu parlamentarismu de trei ani a doveditu, asupr'a acestoru puncturi capitale, in fati'a ômeniloru competinti cea mai mare neprevedere, cea mai neertata inertie; si mai cu deosebire ca adunarea are ce-va mai bunu de facutu de cătu sa-si useze ultimele sele fortie in asculta si a dejucă intrigele politice, cându are atât'a de facutu spre a inarmă Franci'a.“

„Tr. C.“

Invitatiune.

Doritorii de a participă la adunarea generală a Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romăna si cultur'a poporului romănu, ce se va tiené la 10 Augustu st. n. 1874 in Dev'a suntu rogati a se insinuă până la 25 Iuliu a. c. la subscrisulu.

Fatia cu restringerea localitățiloru si impregiurările locali pentru cei neinsinuat nu se voru pôte luă ingrigiri.

Dev'a 7 Iuniu 1874.

Antoniu Schiau,
presedintele comitetului
arangiatoriu.

Cinco-mare in dia s. Rosali! Eri si astadi s'a tienutu in opidulu nostru alegerea comitetului opidanu si anume a celorlalte tertialități jertfite precum si a deputatiloru la adunarea cercuala seu scaunala.

Resultatulu scrutinului este ca ambele tertialități la numeru 41 si toti deputatii la adunarea scaunala la nr. 13 suntu alesi toti dintre sasi si nici unu romănu nici bateru intre substituti. —

Acêst'a este o fapta invederata, prin care sasii într'unu modu apertu constatăza, ca ei absolutu nu voru mai respectă dreptulu nostru politicu nici dupa precare'a proportiune a numerului alegatoriloru indreptatiti de romănu. —

Comitetulu opidanu consă in Cincu din 60 de membrii. Alegatori suntu in opidulu nostru dupa nou'a conscriptiune, (in comisiunea conscriptiunala n'au fostu nici unu romănu alesu). 545; dintre acêst'i suntu 163 de romăni investiti cu dreptulu de alegere. — Sasii alegatori suntu prin urmare 382 de insi. — La conscriptiune au remasu multi romăni realmente indreptatiti neconscripsi si nici nu s'au interesatu sa reclameze, pre cându fatia de alegatorii sasesci nu s'a observatu strensus acea mesura că la romăni, asiă încătu la ei până si durnistii se afla conscripsi că alegatori. —

Noi alegatorii romăni amu tienutu strensus ca sasii fatia cu numerulu nostru de 163 proportionalmente voru alege a patră parte bateru adeca in ca 10 romăni pre lănga cei 5 ne sortiti si apoi 3 romăni in adunarea scaunala. La respectarea dreptului nostru i-amu provocatu fratiesce cu atât'a mai vertosu, căci până acum au fostu 15 romăni in comitetu. —

Dloru, ni au promis cu gur'a, ca voru lucră dupa dreptu si ecuitate, si ieta in fine resultatulu este contrariu ascurăriloru, si calificatu de a sterni cea mai mare indignatiune si amaraciune intre romăni asupr'a sasiloru, cari nu voiescu sa fia frati cu noi la bune si la rele. —

Prin acêst'a fapta au demonstratu fratii nostri sasi adeverulu ce-lu nutrescu in peptulu lor, ca ei fiindu in majoritate voiescu, că noi numai sarcinele publice, contributiunile cele grele sa le portămu noi i p e r e g a l i cu ei, dara la impartirea drepturiloru si beneficiiloru, n u i r a b d a a n i m ' a , că bateru dupa proportiunea numerica indreptatita, sa ne recunôscă si concêda dreptulu nostru, in fapta, de si noi romăni in Cincu formămu poporatiunea jumetate.

Ei nu suntu drepti, si ecuitabili fatia cu noi romăni si nici voru nōne a ne recunôscă aceea la ce ei suntu obligati sa

ne recunoscă. — Dovăda este și procesul incaminat pentru segregarea de porțiune canonică, de locu de curte și casa parohială, de biserică, școala de pomaritu și de gimnastică, care procesul se află la înaltul ministeriu spre ulterioară decizie. unde precum audim, se întrepun circumspecții și prudenții noastre frăți sasi cu toată energiă, că să fim respinși cu dreptele noastre pretențiuni. —

Tare superati și machniti ne vedem prin atari acte, din care apriatu vedem, ca sasi nici acum în secolul alu XIX, nu voru să se radice la acelu nivel, de a ne socoti după dreptate și pre noi în fața egală îndreptățiți cu ei, ei ei voru numai în sarcinile publice să ne îngreuezem a i multu decât pre ei și prin urmare voru și acum să ne predomină și țienă numai de elotii lor.

Ei sasi striga ca regimul ung. le face nedreptăți, pre cându ei pre de alta parte se arăta mai nedrepti și neecuitabili față cu românii, cu cari locuiescu ei la olaltă, și cu cari după „S. D. Tageblatt“ voru ei a se infrăți. — Cu atari acte nedrepte nu voru castigă ei nici odata simpatiile noastre, și nici odata pre atare cale nu se va poté inaugura între sasi și români pacea, dragostea și adevărata frățietate. —

De asta-data și în celelalte comune, înca nu s'au alesu români nici în mesur'a precum amu fostu până acum'a ales; și la adunarea scaunala nu avem nici unu român alesu deputatu din comunele micste, de-si până acum'a amu avutu doi insi. — Cum vomu poté noi românii cei 11 mii din scaunulu întregu a ne aperi în adunarea scaunala dreptulu nostru, cându n'avem nici unu român acolo alesu? —

Audim ca în Calboru comun'a pură româna îndreptății alegatori au voitu să ne aléga pre oficialulu nostru scaunala de român că deputatu la adunarea scaunala, că sa avem și noi scaunulu Cincului unu omu priceputu în această reprezentanță, dara domnulu comisariu și respect. dl. Inspectoru localu a declarat ca pre acelu domn de român nu-lu potu cu efectu alege, pentru-ca la adunarea scaunala se potu după lege alege din Calboru numai individi, cari posedu în comună dreptulu activu de alegere. — Această interpretare de lege dăunosa pentru noi, precum și mai multe defecte la alegere, au datu ansa la unu protestu contr'a alegerei, care precum audim s'a subternut înclitulu comitiatu spre decidere. —

Trebuie să oftăm și să ne punem pre gândire, cându vedem noi ca frății sasi, unde au ei dreptu să ne aléga și pre barbatii de ai noștri demni de toată încrederea, din principiu nu-i alegu și apoi împedea, că și aia sa nu potă fi ales unde alegatorii aru voi să aléga pre cutare și cutare. —

Constatăm în fine, ca în întregu scaunulu nostru domnesc o mare nemulțămire pentru procederea frăților sasi, cari preste totu au doveditu în fața ur'a cătră deaprop-le loru și ne respectarea dreptulu românilor din acesta scaun în celu mai viabilu mod. —

Acestea despre alegerea decursa. —

Dupa statutulu provisoriu va urmă cătu de curendu și alegerea oficiulu opidano, unde până acum a fostu unu român alesu, dara fiindu ca elu a fostu celu depre urma alesu, a fostu scos afara prin dispozițiune mai înalte, căci esactorulu a trebuit sa intre în loculu lui. — Vom vedé și această alegere. Intre jurati aru trebui să intre doi români. — Frății sasi ținendu-se de principiu adoptatu, ca români să nu aléga, voru îndeplinî posturile oficialiloru totu cu sasi. — Cu Ddieu. — Dabit deus his quoque finem —

Fiti atatu de buni dle redactoru a publică aceste renduri în colonele stim. dv. diurnalu. — Pre lângă care rămânem cu destinsa onore.

Mai multi alegatori îndreptati.

Bradu in 22 Maiu 1874.

Este de comunu cunoscutu ca progresulu, cultur'a și libertatea sunt semenele și fenomenele cele mai sigore dela cari se poté deduce vitalitatea unui poporu, și toțe acestea recerintie sunt și trebue sa fia intronite din cauza căci un'a pre alt'a se conditionéza; — până a ajunge inse unu poporu la atari condițiuni de viétia se recere că elu sa fia cuprinsu de o vointia resoluta spre înaintare, de o activitate continuă, și sa aiba barbatii eruditi și devotati binelui comunu.

Facendu acum dela acestea un'a alusiune la poporulu nostru și întrebându-ne, ca încatu intrunesc elu aceste insusiri de esistintia și încatu nu? — fără de a ne prea increde — totusi deca vomu fi numai drepti, și vomu caută a ne esplică aparintiele esteriore cari pre cum e sciutu prea adeseori insiela; vomu recunoscă și va trebui sa recunoscă și sa se convinga ori-cine ca-da, în această tendintia a regenerarei prin cultura ne-siumu după poteri, bă chiaru nici natur'a nu ne-au denegatu partea sea în această privintia.

O proba distinsa de viétia au datu poporulu și resp. inteligintia rom. din comitatulu Zarandului prin redicarea gimnasiulu ce se afla în Bradu, carele ne nutresce sperantia ca cu tempu obsecurantismulu și chiaru și starea materiala a poporului, emanata în tempulu din urma prin calamitatea generala a aniloru espirati — *) se va redică și ameloră. În această sperantia suntemu cu atât mai vertosu căci vedem ca barbatii cari forméza reprezentantia gimnasiulu facu destulu chiamarei lor, ceea ce s'au doveditu și cu ocaziunea siedintiei reprezentantiei din 21 Maiu a. c. — diu'a st. Constantinu și Elen'a cari sunt alesu de patroni ai gimnasiulu. —

Această siedintia s'a ținutu conformu prescrieloru „Statutulu gimnasiulu“ după celebrarea cultulu devinu, la care au asistatu pre lângă unu numerosu poporu, mai multi on. domni din reprezentatiune, — carea se forméza din membrii intruniti ai sinodeloru ppesti gr. or. a Zarandului și a Halmagiulu — și au fostu deschisa prin o cuventare acomodata din partea M. on. d. prot. N. I. Miheltianu că presedintele reprezentatiunii, prin carea invita pre membrii că cu intielepciune și atentiune sa petréca la desbaterea obiectelor, dintre cari că mai principale estragemu următoarele:

I. Raportulu comitetulu din care s'a veditu activitatea acelu în decursulu anulu espiratu, ținendu siedintie în cari s'au decisu asupr'a a 38 obiecte incurse referitorie la promovarea invetiamentulu și a stărei materiale a fondulu gimnasiulu.

II. Raportulu directiei gimnasiulu din care s'a constatat ca tinerulu nostru gimnasiu inf. an fostu în decursulu anulu scol. 1873/4 cercetatu din partea a loru 54 elevi și 21 elevi la școl'a normala, și ca atatu în privint'a moralității cătu și a invetiamentulu corpulu profesoralu este deplin multiamitu.

(Va urmă)

Varietăți.

Maialu Dumineca, favorita de unu tempu placutu a serbatu Reuniunea sodaliloru romani maialulu déjà anunțiatu. La 7 ore diminiță după ce music'a militara dișe o piesa plecara membrii Reuniunei cu stindardulu lor și se postara dinaintea locuintiei Pré ven. P. Archimandritu Nicolau Pope'a, carele e totu odata și nasiulu stégului. Aci esecuta music'a militarie vre-o câte-va piese alese. P. Archim. anima prin o scurta alocutiune pre membrii reuniunei, iera acesti'a respunsera cu entusiastice „sa traiasca“ și purcesera cu marsiuri române bine esecutate spre Dumbrava. Con-

*) Si imprudentia de mai nainte a administratiunii; de ce se ascundem adevărulu?

cursulu celu mare alu concetateniloru fara deosebire nationale a fostu unu testimoniu ca clasele de midilocu a începutu a-si pricepe și cuprinde mai curenda secululu seu decâtu multi altii pretinși invetiati. Petrecerea a duratu până s'er'a intrerupta la urma prin o plôie neaseptata.

Pré ven. Archim. a onoratu maialulu cu presentia și afara în Dumbrava.

Maialu au mai serbatu în aceeași dișcolarii romani din suburbiile Săbiului ierasi în Dumbrava.

Totu asiă și școlarii din Rasinari, în Dumbrav'a Rasinariloru,

(†) Unu anunțiu funebrele ne vestesce mörtea lui Atanasii Grabovszky de Apadi'a, veru alu reposatulu în Domnulu Archieppu și Metropolitu Andreiu, intemplantă — după unu morbu mai îndelungatu — la 24 Maiu 8 ore s'er'a, în etate de 47 ani. Lu deplangu frății sei Georgiu și Constantinu, precum și alte rudeni numeroșe. Fia-i tierân'a usiôra și memori'a eterna!

*** Dlu advocatu Ioanu P. Desseanu este alesu de deputatu dietale în cerculu Radn'a, cotulu Aradu. Firmitatea caracterulu și ținut'a politica a deputatulu nostru, sunt binecunoscute din trecutulu lui, și avem convictiunea ca în lupt'a ce-lu astépta, va fi condusu pururea de interesele nationale și bisericesci!

*** Congresulu nationalu serbescu, la înalt'a resolutiune din 15 Maiu a. c. a Maj. Sele Imperatulu, se va conchiemă pre 29 Iuniu vechiu la Carlovetti, pre calea administratoretulu patriarchalu de acolo.

*** În Svitier'a și Germani'a s'au înfiintiatu mai multe asociatiuni, ca dilele de dumineci și serbatori sa se țienă cu rigore de toțe clasele poporulu. În Svitier'a mai multi negutiatori au rogatu pre directorele căiloru ferate, că în dumineci și serbatori se opréca ori-ce lucru dela garale de feru; în Germani'a ierasi asociatiuni de asemenea natura au recursu de a dreptulu la parlamentu, că diregatoriloru și a totu felulu de lucratori, sa li interdica prin lege lucrulu în dumineci și serbatori.

(†) La 18 Iuliu a. c. Itali'a va serbă cu mare pompa aniversari'a de 500 ani dela mörtea lui Petrarca.

În Padu'a, unde Petrarca si-a petrecutu cea mai mare parte a viétiei sele, spre acestu scopu s'a constituitu unu comitetu demnu de memori'a marelui scriitoru. Totu în 18 Iuliu se va face excursiune la Arqua, unde a fostu domiciliulu poetulu, iera în a două diș se va face espusetiune mare din toțe scrierile edite ale lui Petrarca, ce au ramas și sunt adunate în Itali'a.

*** Au aparutu de curendu în Ploiesci brosiurele intitulate: Cultur'a vieloru în Romani'a și Vinificatiunea, de I. P. Eliade, pretiulu 2 lei noi. Pharulu său bunele exemple ale paritiloru multu folosescu fiiloru, edit. II. pretiulu 40 bani. Se afla de vendiâre la librariile dloru G. Ioanide et Comp. în Bucuresci; G. Karjeanu, și la autoru în Ploiesci.

*** Neintelegerea între lucratori agricoli din Engliter'a și între arendatori preocupă pre toti barbatii de ore-care valóre. Fia-care caută care aru fi midiloculu celu mai nimeritu pentru a ajunge la o transactiune favorabila pentru ambele părți.

Lectorii noștri cunosc ca caus'a neintelegerei este sporirea salariulu ce se cere de cătră muncitori, sporire la care arendatorii se opunu cu tenacitate. Nu mai putienu tenaci sunt și lucratori agricoli. Diéci de mii dintre densii preferă a emigră în Australi'a și aiurea decâtu sa se supuna cerintiloru arendatoriloru. Trista și amenintatiôria situatiune pentru ambele părți.

Pentru a ajunge la intelegere, sunt doi ani de cându presedintele camerei comunelor a oferitu de buna voia muncitoriloru după mosi'a dependinta de locuintia sea o parte din produse, cu alte cuvinte a propusu că sa aplice la exploatațiunea pamentulu principiu cooperatiunii, principiu

aplicatu déjà cu ore-care succesu în industria. Cu toăta bunavointia proprietariulu, nimenea nu a respunsu la asteptarea sea.

Adevărulu este ca pentru că principiu de cooperatiune sa fia aplicatu cu sinceritate, trebue că părțile sa fia partasie de o potriua atatu la profitulu cătu și la pagubele exploatațiunei. Cu modulu acest'a inse în casu de beneficiu partea cuvenita lucratoriloru aru fi prea neînsemnata; iera în casu de perdere, fia-cine intielege ca positiunea muncitoriloru agricoli aru fi din cele mai nenorocite. În adeveru cu ce aru putea densii sa acopere partea de paguba ce li s'aru cuveni? Arendatorele poté suferi pagub'a unui anu, căci calculéza pre midiloci'a mai multoru ani de arendare, și spera nu numai sa acopere pagub'a cercata, dara sa și castige cu prisosu. Fatia cu aceste dificultăți presedintele camerei comunelor a propusu că pagubele sa privéscă pre arendatore, iera lucratorii sa iă parte la beneficiu. Cine nu vede inse ca în casulu acest'a nu mai esista cooperatiune ci unu simplu daru, unu ajutoriu facutu lucratoriloru de cătră arendatori său de cătră proprietari preste salariulu ce li se cuvine? Lucratorii au refusat asemenea propunere declarandu ca ei nu voiescu gratificatiuni, ci unu salariu convenabilu platitu în moneta sunatiôria.

Lordulu George Manners experimintéza acestu modu de a exploată pamentulu prin cooperatiune pre unu domeniu în apropiere de Newmareet. Până astadi partea de produse cuvenita unui lucratoriu în anii cei buni a fostu de 75 lei, afara de salariulu dîlnicu. În casu de perdere lucratorii și primescu numai salariulu și pagub'a privéscă pre proprietariu. Caută sa marturisim ca problematiculu beneficiu de 75 lei este atatu de neînsemnatu, cătu nu va îndemnă pre lucratori sa se intereseze de cooperatiune.

Această modu de a deslegă cestiunea fiindu basatu mai cu sêma pre simtieminte filantropice, și lucratorii agricoli nevoindu cu nici unu pretiu a primii gratificatiuni, dificultatea remane aceeași, neintelegerea persistă.

Ori-cum aru fi, lumea agricola și chiaru cea politica a începutu sa se îngrijéscă vedindu pre toăta septamân'a ômeni viguroși ca-si parasescu patri'a. Nu este îndoiéla ca cu mai putienu incapatienare din ambele părți, și mai cu sêma din partea arendatoriloru, această cestiune, care poté deveri amenintatiôrie, s'aru fi pututu regulă printr'o intelegere comuna.

„Rev. scient.“

Nr. 1192/Pl. — cons.

Concursu.

Pentru conferirea a douoru stipendii nou create din fundatiunea Mogaiana, unulu de 500 fl. v. a. pentru unu ascultatoriu de sciintiele tehnice la vre-o Universitate afara din patria, și altulu de 100 fl. v. a. pentru unu gimnasiu, — se escrie prin acest'a concursu până la finea lui Iuliu a. c. st. v.

Competitori la aceste stipendii au a-si subterne Consistoriulu archidieceșanu până la terminulu indicatu cererile lor instruite cu atestatu de botezu, ca sunt de riligiunea gr. or. cu atestatu scolaristicu despre sporiulu facutu în studi în semestrulu din urma alu acestui anu școlariu; cu atestatu de paupertate; în fine mai alaturandu în intielesulu concludulu sinodulu archidieceșanu din 1871 Nr. prot. 120 și unu reversu, cumca după absolvirea studiilor voru servi în patria celu putienu 6 ani, din contra voru rebonifică sum'a ajutoriulu primitu.

Competitori, cari voru documentă, ca se tragu din famili'a fericitulu fondatore, a în Domnulu adormitulu Episcopu Vasilio Mog'a, — avendu de altmintrenea condițiunile amintite, voru fi conformu unei clausule fundatiunale — ceteris paribus — preferati.

Săbiu, din siedintia Consistoriulu archidieceșanu plenariu ținuta în 4 Maiu 1874.

(1—3)